

Sámlí

1971-ben született. Író, szerkesztő, a Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumának a tanára Pécssett. Legutóbbi írását 2011. 1. számunkban közzöltük.

A bal térdében egy alattomos, megfoghatatlan fájdalom kezdett felsejleni, ami aztán egész váratlanul, mint valami vulkán tört elő, s kízó tördőféshez hasonlított. Mindez azonban semmi volt ahhoz képest, ami úgy félóra elteltével a jobb combjában jelentkezett. Kezdetben még csak valami nagyon távoli, tompa nyomást érzett, olyat, amelyet akkor szokott érezni, amikor fájni kezdett a feje. Belül volt, mélyen a rostjaiban, csak ha nagyon figyelt rá, akkor érezte meg egyáltalán a jelenlétét. Mégis, az első pillanattól fogva, ahogy felfedezte, nem tudott szabadulni tőle. Ez pedig állandóan életben tartotta az érzést, amely egyre makacsabban jelentkezett. Szinte erőre kapott a figyelem középpontjában, s egyre nyomatékosabban volt jelen. Kezdetben nem a fájdalom ereje növekedett, hanem kiterjedése. Egy pontból indult, de a végére már rendre az egész combon végighúzódtott, mintha megfeszült volna odabent valami acélsodrony, és szét akart volna pattanni. A fenekétől egészen a térdéig húzódtott ez az érzés olyan erővel, hogy ökölbe szorultak a kezei, hogy egyáltalán kibírja a jelző csipogásáig. Lángolt a combja, égtek belül az izmai, inai a nagy erőlködéstől, amikor végre megszólalt az időmérő hangja.

Micsoda megkönnyebbülés volt ilyenkor előredőlve hálát adni és érezni, ahogy lazul a szorítás, enyhül a fájdalom. Aztán bámulatos gyorsasággal tűnt el minden érzés a lábából, mintha néhány másodperccel azelőtt még nem is lett volna ott semmi. Érthetetlen és csalóka ábrándnak tűnt csak az egész. Emiatt kezdte újra és újra a kétszer félórás üléseket a sámlin. Becsapódott. Azt hitte, már rendben van, csak rosszul helyezkedett el az imént. Aztán, amikor újra eltelt az első félóra, megint jelentkezett a tompa fájdalom, s kezdődött minden előlről. Egy idő után már a fél órát sem bírta kivárni, mert annyira rettegett a fájdalomtól, hogy már akkor odaszuggerálta magának, amikor az még ott sem volt. Nem tudott szabadulni a fájdalomtól való félelmetől. Pedig valamit tenni kellett, mert ezzel pont a lényeg veszett el. Képtelenség volt a teljes kiüresedésre még csak törekedni is, hiszen tele volt görcsös akarattal. Nehéz szívvel borult le újra és újra, hogy kimondja az elégedettség kényszerű fohászát.

Talpa fehér volt és párnás. Puha, kitömött, mint a macskák mancsa. Az első két napon kinszenvedés volt a mezítlás közlekedés. Úgy kapkodta lábait a szűrős kavicsokon, mint ahogy a macskák szokták finoman felrántani a lábukat, ha valami megsérti puha kis érzékelő párnáikat.

Megdöbbenő, hogy milyen hamar képes bőr alá nyomulni a kosz! A második nap végére már rá sem lehetett ismerni az ő lúdtalpbetétes cipőkhöz és talpmasszírozós papucsokhoz szokott lábára. A köves út volt az igazi kúra.

Napoknak kellett eltelni, mire elkezdte élvezni ezeket a sétákat a kövel felszórt földes úton. Egész testét átjáró, pihentető érzések szabadultak fel benne, amik kárpótolták a combjában érzett fájdalomért. Ezeket a sétákat várta egész nap. A talp idegvégződésein keresztül szinte kisimultak homlokán és lelkében a ráncok. Egy idő után már a puszta séta nem is elégítette ki, ezért egyre furmányosabb megoldásokkal igyekezett fokozni az érzést. Egy-egy durvább, élesebb, nagyobb kőnél megállt és erőnek erejével nyomta bele a talpát, hogy fájjon. Nem a fájdalom érzése, hanem a hatása kellett neki. A tudat, hogy most csak ez van. Még ha fáj is, de legalább érzi, hogy él.

Egyfajta kivagyiság is volt ezekben a próbatételekben egészen eddig a tapasztalásig. Most azonban itt a kertben, a mezítlásas séták egyre otthonosabb fájdalmai közepette valami másra is kezdett ráérezni. Ez pedig a saját teste volt, annak jelenléte. Persze tudjuk, hogy van kezünk, fejünk, lábunk stb., de ez nem igazi tudás. Furán hangzik, de ez még csak elméleti síkon van meg. Amikor azonban fizikailag is kihajtuk magunkat, akkor érezzük meg igazán, hogy milyen az, amikor ténylegesen van kezünk, lábunk. A városi ember ezt már nem ismeri. Miklós arra gondolt, hogy barátainak az oly sokat tömjénezett kocogásai, edzőterembeli gyúrásai mind-mind csak árnyékai annak az érzésnek, tudásnak, amit az ember ilyenkor érez. Jelen van, ott van, semmi más nem létezik, csak ez. Falusi parasztemberek mezítlásas bölcsessége ez, amit most megértett. Órákig mással sem tördött, mint ennek a felfedezésnek az ízlelgetésével.

Az egyhetes lelkigyakorlat, amit terápiás szempontból rótt ki magára, minderre lehetőséget adott. Az alacsony, ősz hajú jezsuita páter az ismerkedéskor felszólította őket, hogy hagyjanak maguk mögött mindent ezekre a napokra. A családot, a munkát, a világ híreit, de legfőképpen a szokásaikat. Miklós elhatározta, hogy betartja a szabályokat. Volt valami a kis jezsuita nézésében, ami meggyőzte arról, hogy érdemes próbát tenni. Ezért aztán már az első este leadta mobilját, cigarettáját, és ami a legnehezebb volt, jegyzetfüzetét, csonkig rágott ceruzáját. Úgy érezte, teljesen kiüresedett. Se vonatozás, se interjúk, se harsány dohányos szerkesztőségi ülések! Elképzelni sem tudta, hogyan lesz meg ezek nélkül, de a fejébe vette, hogy végigcsinálja, s döntött.

Már másnap megbánta az egészet. Azt, hogy idejött, hogy hallgatott erre a kis fura alakra, s pláne, hogy mindenét odaadta neki. Visszakérni és hazamenni önrzetessége nem engedte, de belül dühöngött. Nemhogy lenyugodott volna az eltelt két csendes nap után, hanem egyre ingerültebb lett. Újra és újra visszaparancsolta magát a sámlira, a csendbe, de úgy érezte, hogy ez sehova sem vezet. Gondolatai folyamatosan elárasztották, lába hasogatott a fájdalomtól, bőre alatt száguldott a vér az ereiben. Időről-időre kinyitotta a szemeit, hogy meglesse az atyát és a többieket. Titokban cinkost remélt valamelyikükben. Igazolást arra, hogy az egésznek semmi értelme. Soha nem találkozott össze a szeme senkiével. Ilyenkor megszegyenülten próbálta újramegkezdni a szemlélődést. Kötelességtudóan mondogatta a

Jézus-imát a tenyerébe, ahol még érzett is valamit, de újra és újra előtörték kétségei. Különösen akkor borult ki, amikor a megosztásokban a többiek vallási élményeiken lelkendeztek, ő meg mást sem tudott mondani, mint hogy küzd becsületesen. Még ez is szépítése volt a valóságának. Sokszor úgy érezte magát, mint egy moslékos vödör.

Alig várta, hogy a délutáni hosszabb pihenőre kimenekülhessen a szabadba. A kedvenc helye egy puha fűszőnyeggel kibélelt hasadék volt két löszfal között, a közeli kis tó partján. Ha hanyatt feküdt a fűben, a tavat pont nem látta, de hallotta. Volt valahol egy zsilip a közelben, amelyen át állandóan csordogált a víz egy kis patakba, ami elveszett valahol a fák között. A kis tisztás külön érdekessége volt, hogy soha nem látott mennyiségű lepke járta benne rebbenő táncát. Olyan volt az egész, mint valami szürreális mozgókép. A kis hasadékban nem mozdult semmi, a lepkék színes kavalkádja azonban mégis átláthatatlan forgataggyá varázsolta azt. A Nap fénycsíkjait a löszfalon sorakozó fák lombkoronája megszűrve engedte a kis völgybe. Ezeknél a fénynyaláboknál gyülekeztek a lepkék, mintha valami láthatatlan erő vonzotta volna őket. Közben Miklósnak mégis olyan érzése volt, mintha újra és újra el akarnának szabadulni onnan, de valami mindig visszarántana őket. Órákig is el tudta volna nézni őket. Csak nézte, nézte ezt a különös látványt, s közben nem gondolt semmire. Lehet, hogy ez lenne a szemlélődés, amit a kis jezsuita meg akar tanítani nekik? De akkor miért van, hogy a sámilin képtelen így kikapcsolni, mint most itt?

Nagy volt a kísértés, hogy ne menjen vissza a délutáni ülésekre, aztán valami miatt mégis mindig visszament.

Valamikor a hét közepe felé, az egyik hajnalon, amikor hat órakerék összejött az emeleti kápolnában, s elhelyezkedett pokróccal felpolcolt sámliján, Teréz anya egyik levele jutott eszébe. A múlt hónapban egy kortárs költő legújabb kötetéről kellett recenziót írnia a helyi lapban, s annak egyik ciklusa, az „India” hívta fel a figyelmét erre az apró termetű, törékenynek ható, mégis ellenállhatatlan erejű asszonyra. Ekkor szerezte be magának a Teréz anya személyes írásait tartalmazó könyvet, amely óriási hatással volt rá. Most eszmélt csak rá, hogy valószínűleg ennek a már több mint tíz éve halott nőnek a hatására jött el erre a lelkigyakorlatra gyógyulni. Miklós nem volt hívő, legalábbis ezt szerette mondani magáról. Nem járt templomba, nem tartotta az egyházi előírásokat, nem imádkozott. Egyszerűen nem foglalkozott ezzel a dologgal, most is inkább csak a kíváncsiság és valami végtelen mélyről jövő fáradtság űzte őt ide ebbe a kis rongyos faluba a Mecsek lábaihoz.

„Annyi ellentmondás van a lelkemben. — Olyan mély vágy Isten után — olyan mély, hogy már fáj — állandó szenvedés — és Istennek még sincs rám szüksége — visszautasít — üres vagyok — nincs hitem — nincs szeretetem — nincs lelkesedésem.”

Döbbenetes eltökéltség és hűség kell ötven éven keresztül cipelni a saját ürességünk súlyát! Ez az albán nő ezt tette. Miklósnak eszébe

jutott saját nevetséges kis élete, kicsinyes szokásai, felszínes barátságai, gyermekded babonái. Rettenetesen szégyellte magát. Nem hogy ötven évet, még egy nyamvadt hetet sem bír ki!

Próbált először a körülötte lévő egyes hangokra, zajokra, apró neszekre figyelni. Nem könnyű. Az ember olyan zajos belülről, s Miklósban úgy kavarogtak még az otthoni gondolatok, hogy állandóan elkalandozott. Ilyenkor újra megpróbált visszatérni az észlelésbe, de aztán néhány perc elteltével megint azon kapta magát, hogy máshol jár. Pedig amikor egy kis időre sikerült kikapcsolnia minden mást, már meghallott ezt-azt. Az is érdekes tapasztalat volt, hogy milyen sokfajta hang van körülöttünk, s hallásunk hogyan finomodik a távoli erős zajtól az egyre közelebbi apró neszek felé. Ha le kellene rajzolni ezt, mint egy térképet, akkor egy mindinkább szűkülő kört rajzolna, amely nemcsak egyre kisebb lenne, hanem egyre sűrűbb is. Le is rajzolta. Papírján néhány apró, fekete jel mutatta az észlelés sikereinek nyomait. Egy hét múlva már tele volt a papír különféle ábrákkal, vonalakkal, karikákkal, egymásba nyíló halmazokkal. Középen pedig a napok előrehaladtával egyre vastkosabb lett az „én”-t ábrázoló pont. Miklós a talpánál szerzett tapasztalatát, a jelenlétre való figyelés mesterségét igyekezett az ülések alkalmával a különféle hangok felfedezésére is átvinni. Ez akkor válhatott volna érdekessé, ha már a saját magában lévő hangokat is el tudta volna választani a testétől. Ebben azonban egyelőre megakadályozta őt a combjában lévő fájdalom.

— Most áttérünk testünk észlelésére — hallotta a kis öreg szelíd hangját. — Hogyan érezzük saját testünket?

Miklós görcsösen próbálta követni az egymás után sorjázó furcsa utasításokat. A páter hosszabb-rövidebb szüneteket tartva, a következő feladatokat adta a tizenöt, teljes csendben s csukott szemmel szemlélődő lelkigyakorlatozónak.

— Figyeljük arra, hogyan érintkezik lábunk a talajjal! Mit érzünk a térdünkénél? Hogyan érezzük a combunkat? Figyeljük, ahogy a súlyunk a székre, sámlira nehezedik! Menjünk tovább a felsőtestre! Fordítsuk figyelmünket a fejünk, az arcunk észlelésére! Időzzünk el a karjainknál! Előbb a bal, majd a jobb karunknál! Érkezzünk meg összekulcsolt kezeinkhez!

Itt hosszabb szünetet tartott. Miklósban pattanásig feszült a türelmetlenség. Alig-alig tudta követni az utasításokat, gondolatai állandóan szertefutottak, mint egy csikós nélküli ménes a Hortobágyon. Alig várta, hogy vége legyen az ülésnek, amikor a kis öreg váratlanul folytatta.

— Amennyiben sikerült megérkeznünk a kezünkhöz, fordítsuk most a figyelmünket a légzésre! Lélegezzünk az orrunkon keresztül, de ne befolyásoljuk azt. Nincs jelentősége, hogy a légzés nyugodt, vagy kapkodó.

Szünet, aztán folytatta.

— A levegő ki- és beáramlik az orrnyílásainkon. Próbáljuk meg ezt az áramlást érzékelni az orrüreg belső falán! Nem kell sok levegőt beszívni, csak jobban fülelni, hogy pontosabban tudjunk észlelni. A beáramló levegő kicsit hűvösebb, a kiáramló kicsit melegebb.

Itt mintha valamit egy pillanatra megérezett volna, de az ezen való örömködés máris kizökkentette, s nehezen talált újra vissza. A kis jezsuita folytatta:

— Kövessük a levegő útját! Egy darabig még fölfele vezet, majd valahol a két szem között fordul hátrafelé. Érezzük ezt? Tudjuk követni? Az sem baj, ha elvesztjük a fonalat, vagy ha semmit sem észlelünk ezeken a helyeken, hiszen nem ez a lényeg, hanem az, hogy megtanuljunk odafigyelni. Milliméterről milliméterre kövessük a levegő útját tovább a légutakon! A levegő lefelé fordul, és hátulról lassan eléri a szájüreget. Itt már nagyobb lesz a belső tér és ismerősebb is.

— Tényleg! — gondolta Miklós. — Érzem.

— A levegő most a garaton és a gégefőn át a légcsőben halad tovább, egészen a hörgőkig. A levegő a hörgőkön keresztül oszlik szét a tüdőben. Hogyan érzem a tüdőben a levegő szétáramlását? Érzem-e, ahogy tágul a tüdőm a levegő beáramlásától? Ha ez megvan, akkor most irányítsuk figyelmünket a bordákra! A bordák a lélegzettel együtt mozognak.

Ahogy Miklós felfedezte a bordáit, ezzel párhuzamosan elvesztette a lábát. Egész pontosan a lábában hasogató fájást. Egyszerűen megfélekezett róla. Ilyen lehet az, amikor a keleti jógik kikapcsolják a fájdalomérzetüket, s különféle megdöbbenő dolgokat művelnek a testükkel.

— A rekeszizom alulról lezárja a mellkasüreget és egyben, mint egy motor, szabályozza a légzést felfelé és lefelé való mozgásával. Érzékelem ezt a működést? Most próbáljuk meg figyelmünket még lejjebb irányítani, egészen a hasüreg közepe felé, és próbáljuk meg érezni, ahogy a lélegzés a hasat előre nyomja, és ahogy a has aztán újra visszahúzódik!

Miklós teljesen elvesztette időérzékét. A kis öreg által irányított figyelem teljesen kikapcsolta őt a világból. Csak később, amikor „visszajöttek” a szemlélődésből, döbrent rá erre a tényre. Nagyszerű érzés volt. Alig várta, hogy a megosztásban beszámolhasson róla.

Másnap aztán kezdődött előlről minden. Fájdalom, gondolatok áradata, kétely és elkeseredettség. Mintha semmi sem történt volna előtte. Miklós nem értette a helyzetet. Azt hitte, hogy mostantól egyre jobb és jobb lesz minden alkalom, ehelyett a teljes kiszolgáltatottsággal való szembesülés érzésével kellett megbirkóznia. Soha nem gondolta volna, hogy ilyen gyenge. Nem volt jó érzés. Fáradt volt és teljesen enervált. A kérdés, hogy mit keres ő itt, kíméletlenül gyötörte. Azt a kis sávot bámulta mereven maga fölött, amely a fák között az égből látszott. A fölötte némán úszó bárányfelhők formáit figyelgette, mint gyermekkorában nagyapja kertjében. A felhők,

mint valami lomha tengeri lények úsztak el a szeme előtt, némán változtatgatva alakjukat, méretüket. Minden pillanatban más képet mutattak, nem győzött betelni velük. A háttérben hallotta, ahogy nagyapja metszőollója félelmetes precízséggel kattogva metszi tökéletesre a gyümölcsfákat. Mindig úgy gondolta, hogy a kertész valahogy teremt. Ha az Istent kellene definiálnia, kizárólag kertész-nadrágban lenne képes elképzelni, ahogy a fák között tüsténkedik.

Este a kis öreg, mintha megérezte volna, hogy milyen gondolatok foglalkoztatták őt délután, a mise prédikációjában, a kertről és Istenről kezdett beszélni.

— A kert nem tűri a rohanást. A kert állandó, ahol mindennek megvan a maga helye és ideje. Egy állapot. Az ember kizárólag itt találkozhat önmagával és az Istennel. Az ember, ha a kertben jár, soha nem rohan, mint az utcán, hanem szemlélődik, elücsörög a diófa alatt, gyomlál. Legfőbbképpen magában, a lelkében. A kert a nagyvárosi ember létformájának oppozíciója. A kert a legteljesebb életmetafora, ahol jelen van a sarjadás, a kibomlás, a növekedés, a gyümölcserés, a hervadás és az elenyészés, azaz az isteni creatio által megszabott rend. A városi ember csak mítoszokból ismeri a paradicsomkert tökéletességét, teljességét, hiszen azt soha meg nem tapasztalta. Számára csak kertváros létezik, és kertmozi, télikert, fűvészkert, zöldségeskert, s csupa hasonlóan „hasznos” múltforma. Legjobb esetben virágot nevel az erkélyen, de azt már nem tudja, hogy a cserepes virág, a kert hiánya, a legszánalmasabb kerttelenség nyomora. A „legfőbb kertész” látja ezt, és siratja az édenkertjét vesztett embert. Mert a kert harmónia. S mivé lesz az ember harmónia nélkül?

Miklós döbbenet hallgatta. Ezen az estén nem tudott aludni. Csak hánykolódott az ágyában, s a jezsuita szavait forgatta az ágyában.

— Most próbáljuk meg a kiáramló levegőt irányítani. Ehhez először meg kell próbálni beleérezni magunkat a tenyerünk közepébe! Ez nagyon fontos, mert a tenyér az egyik legfőbb erőközpontja az emberi testnek. Az egymás felé fordított két tenyérben áramló erő így nem kifelé hat, hanem egy belső erőáramlatba kerül, s ezáltal sokkal összeszedettebbek lehetünk! Nem véletlen, hogy a keresztények már a legelső időktől fogva összekulcsolták a kezeiket imádkozás közben.

A kis jezsuita csak mondta, mondta, Miklós pedig az első pillanattól kezdve valami eddig sohasem tapasztalt égető forróságot érzett a tenyere közepén.

— Próbáljuk meg észlelni a két összefordított tenyerünk közepontját! Mintha arra figyelnék, hogy mit érzünk ott. Ez nagyon lényeges pillanat, hiszen eddig magunkra figyeltünk, aztán egy belső utat követtünk és most egyetlen pontra igyekszünk irányítani figyelmünket! Segíthetünk magunkon például azzal, hogy egy pillanatra az egyik ujjunkkal megérintjük a másik tenyerünknek a közepét, aztán újra megpróbáljuk érezni azt. Sokkal jobban fog menni. Ha megint elveszítjük, megpróbálunk visszatérni oda újra! Ha

pedig mindkét kezünket vállmagasságba felemeljük, úgy, hogy egymás felé fordulnak a tenyereink, akkor még erősebben tapasztalhatjuk meg annak erőközpontját. Ha elfáradunk, letehetjük a kezünket és aztán kezdhetjük megint előlről!

Ez új volt és megmagyarázhatatlan. Miklós megérezett valami benne rejlő, de tőle független erőt, amely megijesztette. A nap végén kirohant az ő kis völgyébe, s csak feküdt ott hanyatt a fűben az eget bámulva. Úgy helyezkedett el, hogy a feje éppen egy fénysugárba érjen. Ettől hunyorognia kellett, s a szemét csak összehúzza tudta nyitva tartani. Ez volt a legjobb. A formák elmosódtak, a fák, a bokrok elvesztették határozott körvonalait, színes, fényes vonalakká folytak össze, amelyek állandóan változtak attól függően, hogy milyen erővel hunyorgott. Gyermekkori játékára, a kaleidoszkópra emlékeztette az élmény. A kis színes üvegdarabkák játéka a papírhengerben hosszú percekre lekötötte örökmozgó fantáziáját. Mesebeli lények sokaságát vizionálta a kialakult, csillogó alakzatok mögé, mint most itt a fűben a szemébe vágó napfény által rajzolt figurákat. Szempillái úgy játszottak a napsugárral, mintha valami foghíjas redőny lett volna egy öreg ház ablakán.

Ha egészen elkeskenyítette a szemét, s csak a kék eget bámulta, akkor mintha valamiféle apró élőlények úszkálását is látta volna szemgolyóján. Egyfelől rémisztő volt, másfelől soha nem tapasztalt, egyedi érzés, mint amikor a kutató tudós a mikroszkóp lencséje alatt szenzációs felfedezést tesz. Ki tudja, hány mikrobányi élet tenyészik rajtunk, bennünk?! Belőlünk, velünk élnek, nélkülnk nem létezhetnek. Szimbiózisban élnek velünk.

A hetedik napon hajnalban kelt fel, s egyenesen a kis tóhoz bandukolt. Éles volt a levegő, kicsit megborzongott, ahogy kilépett a kapun, de nem fordult vissza pulóverért, hanem ment tovább. Jól esett neki a gyaloglás. A talpa alatt csikorogtak a kavicsok. Ezt hallgatta, erre figyelt. A tó partján leült egy kidőlt rönkre és a vízfelszínen kergetőző vízimolnárkákat nézte. Olyanok voltak, mint valami műjégtáncosok. Hangtalanul siklottak a vízen, s apró „korcsolyáikkal” felszántották a nyugodt tófelszínt. Csak egy-egy kis sebet ejtettek a tavon, amelyek gyorsan behegedtek. Eszébe jutott, amikor Gizi tavaly nyáron elhagyta őt. Akkor úgy érezte, belehal. Aztán teltek a hónapok, s a seb tökéletesen behegedt. Az emberek hajlamosak túlértékelni saját dolgaikat, sőt saját személyük jelentőségét is. Miklós egészen mostanáig meg volt győződve róla, hogy ő különleges, nem a plebsz tagja. Szellemesebb, intelligensebb az átlagnál, aki nem szorul rá más tanácsaira, segítségére. Most itt ezeket a kis állatkákat figyelgetve azonban rájött, hogy ugyanolyan szánnalmasan és feleslegesen karcolja az életet, mint ezek itt a tófelszínt. Egy pillanatra látszik, aztán teljesen visszasimul minden az eredeti állapotába. Nem vagyunk pótolhatatlanok. Talán ennek a felismerése vezette Teréz anyát is, aki bár rettentően szenvedett a ma-

gánytól, a szeretetlenségtől, mégsem magával foglalkozott, hanem mindvégig másokkal.

Eszébe jutottak a jezsuita szavai is. A szemlélődésben az ember eljuthat arra az állapotra, hogy teljesen képes legyen átadni magát az Istennek.

*

A vonat szépen gondozott udvarok, gyümölcsösök mellett húzott el. Miklós meredten bámulta őket. A körülötte folyó beszélgetésből semmit sem hallott. Nagyapja kertjének képe merült fel benne, s mérhetetlen vágyat érzett arra, hogy kimenjen oda. Évek óta nem járt már ott. Mióta nagyapja váratlanul meghalt, a kert tulajdonképpen gazdátlanul vadult el, több száz kilométernyire az ő városától, az ország másik felében. Egyszerűen nem volt ereje szembeszólni a nagyapját túlélő természettel, tárgyakkal.

Azon gondolkodott, milyen fura, hogy az embert a saját tárgyai, ruhái, könyvei, háza, gyümölcsöskertje túléli! Igazságtalannak érezte. Le kellene rombolni minden épületet, el kellene égetni az összes tárgyat, ami valaha hozzánk tartozott. Így olyan, mintha a halál csak félmunkát végzett volna, mintha az itt maradt tárgyak még mindig a meghalt nevét rikoltoznák az élők fülébe, hogy emlékeztessék őket rájuk. Mennyivel egészségesebb volt az ókori egyiptomiak világa, ahol a fáraóval együtt eltemették a szolgálait, feleségeit, ékszerait, fegyvereit, sőt még élelmet is tettek mellé. Ez tiszta ügy. Nem úgy, mint nálunk, ahol az egyetlen ruhán kívül, amit a halottra adnak, minden más a rokonokra marad. Úgy hordják szanaszéjjel, ahogy éppen nem szégyellik. Megy a marakodás.

Nagyapja kertje is erre a sorsra jutott. Egy darabig minden rokon igényt tartott rá, ment a pereskedés, aztán rájöttek, hogy sok munkával jár, messze is van, hát őrre hagyták. Ő pedig titkon nagyon örült neki, de egyetlen egyszer sem tudta rávenni magát, hogy kimenjen oda. Egyszerűen nem tudott szembeszólni azzal az átkozott kerttel. Pedig a nagyapja és a kert volt a mindene. Már gyermekként, ha csak tehetett, ott sündörgött az élére vasalt nadrágban és fehér ingben gyomláló öreg mellett, aki még kilencven évesen is maga gondozta a földjét. Szikár, göcsörtös kezeiről képtelen volt levenni a szemét. Olyan vaskosak voltak az ujjai, hogy nem tudta összefűzni őket. Egyszerűen nem csúsztak egymásba. Gyerekként a világ legerősebb és legkedvesebb emberének gondolta őt, aki nyolcvan körül még versenyt futott vele, lecsúszott a kedvéért az óriás csúszdán a debreceni strandon, s aki átutazta érte a fél országot vonattal, hogy elvigye magához a nyári szünetben a kertbe. Miatta szerette meg a vonatokat is. Nagyapja vasutas volt egész életében, s olyan szeretettel beszélni a vonatokról, a sínekéről, az utazásról senki sem tudott, mint ő. Kifogyhatatlan volt a történetekből, pedig egész életét egy szerelvényen töltötte.

Amikor meghalt, már vagy harminc éve nyugdíjas volt. Ez alatt az idő alatt csak a kertjével foglalkozott, meg vele, Miklóssal, egyet-

len unokájával. A kapocs közöttük több volt, mint egyszerű családi kötelék. A legmélyebb emberi érzés volt, amit valaha megtapasztalt. Rettenően fájt, amikor az öreg finoman érezett arcát utoljára láthatta a temetés előtt, a felnyitott koporsóban. Szép volt. Olyan érzése volt, mintha elvették volna tőle.

Soha többé nem tudott kimenni abba a kertbe. Most azonban leszállt a vonatról, leadta legújabb cikkét a szerkesztőségben és egy hét fizetés nélküli szabadságra ment. Már másnap reggel ott babrált a falusi ház nagy zöld vaskapuján a régi kulccsal. Egy szemernyi kétség sem volt benne, hogy eljött az ideje a „szembesítésnek”. Amióta hazament a lelkigyakorlatról, egyfolytában érezte, hogy valami motoszkál benne, de képtelen volt rájönni, hogy mi az. Csak ott, a vonaton, amikor meglátta a gondozott kerteket, tudta, hogy nagyapja kertje hívogatja már egy ideje. Tizenkét év telt el nagyapja halála óta, s most járt itt azóta először.

Első útja nem a házba, hanem egyenesen a kertbe, a gyümölcsfákhoz vezetett. A fák még éltek. A gaz már jócskán a törzsüket nyaldosta, s az egykor egészséges ízléssel metszett formájukat már régen elvesztették, de még éltek. Gyümölcsöket hoztak, tették a dolgukat.

Miklós leakasztotta a közeli fészerből a sarlót, s csak úgy, abban a ruhában, amiben volt, tempósan csapkodni kezdte a nagyra nőtt fűvet a fák alatt. Kezében jól állt a sarló, a tizenkét évnyi szünet nem homályosította el a begyakorlott mozdulatok pontosságát, precizitását. Nagyapja a kaszálást és a sarlózást nagyon komolyan vette. Tőle is elvárta, hogy minden mozdulata a lehető legtökéletesebb legyen.

Szótlanul dolgozott vagy fél órán át. Teste, lelke teljesen kiüresedett. Észre sem vette, hogy egész idő alatt nem gondolt semmire. Mintha nem is létezett volna körülötte semmi, csak a kert, a feladat. Olyan volt az egész, mint valami nagy gyónás. A gyomok, a gazok derékba törve feküdtek el a lábai előtt, s már kezdtek előbukkanni a fáról lehullott, félig megrohadt gyümölcsök is a földön. Erjedő, édeskés illat ütötte meg az orrát. Összefutott a nyál a szájában. Inge testére izzadt, fizikai munkától elszokott tenyerét feltörte a sarló rücskös, kemény fanyele. Megtisztító, mélyről jövő érzések kerítették hatalmukba.

Csak néhány percre állt meg, hogy kifújja magát, aztán újra nekilendítette a boldog szerszámot a csalánosnak. Egész nap dolgozott. Nem evett és nem ivott semmit, de ez most fel sem tűnt neki. Levágta a gazt, megmetszette a fákat, s mire szürkülni kezdett, befejezte még a gereblyézést is.

A gyümölcsös gyógyultan állt előtte, s ő gyógyultan állt a kert előtt. Néhány percig nézték egymást, aztán Miklós a fészerekhez ment, összeszedett néhány megfelelő deszkát, s egy fa sámlit készített magának.